

ታሪኽ ኣፍ ኣሎዎ ይዘረብ'ዩ።

'ታሪኽ ኣፍ ኣሎዎ ይዘረብ'ዩ፡ከም ክልተ ዝኣኑ ሴፍ'ውን ሓቅን ሓሳትን ይፈልይ'ዩ።' ዝብልዎ ኣበዎት እማን ክትርዕሞን ሓንጎፋይ ኢልኻ ክትቐበሎን ዝገበር ብዙሕ ሳዕ ተራእዩን ተሰሚዑን እዩ።ብዘዕባ ታሪኽን ስለ ታሪኽን ብዙሕ ክበሃል ይከኣል እዩ፤እንተኮነ ኣሕፅር ከብሎ ክቕሰብ'ዩ።

ከም ከማይ ተኮይኑ፡ብዘዕባ ታሪኽ ዓዲ፣ሃገር፣ዉድብ ኩነ ሃይማኖትን ብዙሕ ሰሃሮ ገይረ ክጽሕፍ ኣይረድዩን እዩ ነይረ።ንገለ-ገለ ጸሓፍቲ ታሪኽን ዓበይቲ ምሁራንን ዝብሎም ወከፋት ኸኣ፡ ቕድሚ 15 ዓመት ኣቢሉ ኣብ ወግዕታትና መሰረት ገይረ ክውከሶም ከለኹ ነዙይ ዝስዕብ ክነግሩኒ እዝክር'ዩ።

'ኣብ ምዕራባውያን ሃገራት ዝበዘሉ ሙንእሶያት ኣብ'ዙይ ጊዜ'ዚ፡ብዘዕባ ታሪኽ ውልቕ-ሰባት ሃንቃ ገይሮም ክጽሕፉ ከም ዝፈትዉን ኣብ ዝተፈላለዩ ትካላት ላዕለዎት ትምህርቲ (ዩኒቨርስታት) ተኮነ ነዚ ዝሰማማዕ መፅናዕታትን ምርምራትን ከም ዘሎ ዝርዕም'ዩ።'-ነዙይታትን ካልእ ኣልዒሎም፡ ኣውሲኦም-ለይ ብምንባሮም እዝክር'ዩ።

ነዚ ርእይቶታትን ሓሳባትን ኩነ ባህሪ ናተይ ገይረ ኸኣ፡ኣብ ዝሓለፉ ገለ ዓመታት፡ጭሩ ብዓቕማ ትሕጎም ከም ዝበሃል፡በታ ንእሽትለይ ዓቕመይ ታሪኽ ዉልቀ-ሰባት ክፅሕፍ እፍትን ነይረ'ዩ።

እንተኹነ ግን ከም'ቲ ንጉሥ ሰሎሞን "ጊዜ ለኩሉ!" ዝበሎ ኩይኑ ኸኣ፡ሓንሳብ ሓንሳብ ዓይንኻ እናረኣኻ ክትዘመትን እንሓንሳብ ድማ 'ተዓመተልና እሞ ከነሸክዓኻ ወይ ክንሕምለኻ!' ዝብል ብሂል ተኮልኪሎም ድለዮም ክገብሩን ክፅሕፉን ስቕ (ትም) ኢልኻ ምዕዛብ ብታሪኽን ብሕልናን ተወቃሳይ ኢኻ ትኸውን ዝብል እምንቶ ሓዘ ምህላወይ ወስ ክብል ተቐሲቦ ኣሎኹ።

ኣብ'ዙይ ከም'ዚ ዝበለ ኣጋጣሚታት ድማ እንተስ ብዕድመ እንተስ ጉዳይ ጸገም ምርኣይ ዓይኖም ኣጋጢሞዎም ዝፈልጡዎ ክፅሕፉን ክምስክሩን ዝክእሉ ሰባት ክትርእይ ከሎኻ ድርብ ዕዳ ይኹነኻ'ዩ።ኣብ ጉዳይ ወልቃይት ኣድሂቦም ክፅሕፍን ዝፈልጡ ነገረ ተሃልዩ ክሓናጥጥ ዝለበዉኒ ፈተውተይን መቕርባይን ዝኮኑ ኣርካናት ኣበታት ኣሎዉ እዮም።

ነዙ'ይ ይመስል ትማሊ መምህር ግርማይ ገብረጻድቕ ደዊሎም~"ኣብ ጉዳይ ወልቃይት ሓድሽ ዝተዘርግሐ ሓበሬታ ኣሎዉ እሞ እስክ ርኢኻ ዝግበር ግበር ኢኻ።ከብ'ዙይ ዝዓቢይ ጉዳይ እንታይ ኣሎ ኢልኻ ኢኻ!"-ቢሎም ተማሕፀኑ።

ምስ መምህር ግርማይ፡ኣብ ብዙሕ ሓሳብ ኩነ ኣብ ጉዳይ ታሪኽ ኣብ ብዙሕ ኩርንዓትን ርእየታትን፡ስለ ንረኣዳዳእ ይኹን ንሶም ድማ ብሰሪ ኣማዕቢሎም ዘሎዉ ፀገም ብርሃን ዓይኖም፣ እቲይ ኹሉ ፍልጠትን ተመኸሮን ሓዘም ከም ባህታ ልቦም ክፅሕፉ ብዘይምክኣሎም፣እታ ዝክእለን ንግግም ሰሃሮ ልቦም ተመልኣትሎምን-ቢሊ እዘ ትስዕብ ጽሕፍትን ኣብ ቀፃልን ክሓናጥጥ ተበሂሶ ኣሎኹ እብል።

በሉ እምበኣር፡ንሎሚ ክልተ ታሪኻዊ መሰረት ዘሎዎ ጽሑፋት ምንም'ኳ ኣንቢብክዎም ወይ ርኢኻምዎ ትኹኑ ኢኹም ዝብል እምንቶ ተሃለዉኒ፤እንተኹነ ብጥርኑፍ ኣገባብን ገለ ስምዒታት ኩነ ሓሳብን ብምውሳኽ ንዝመፅእ ብሰፊሑ ንምጽሓፍ ድሌት ዘሎዎም ባእታታት፡ገለ እትዎት ይኸውን እዩ ካብ ዝብል ምኳኑ ከስመረሉ እፈቱ።

መደበር ተለሺዥን ክልል አምላራን ብዓንደ-ርእሱ ድማ ትካል ማዕከን ብዙሓት አምላራ፡ ብዙሕ ሻብ አብ ጉዳይ ታሪኽ አድሂቡ መደባት ናብ ሰማዕቶም ወይ ተመልክቶም ከቕርቡ እንከለዉ፡ገለ-ገለኡ ዝንብዑን ታሪኽዊ መሰረት ዘይብሉን ታሪኽዊ ትሕዝቶ ዘሎዎም መደባት ናብ ሓፋሽ ህዝብታት ክዝርግሑ ትዕዝብቲ ብዙሓት ምኪኑ ዝእመን'ዩ።አብ አደባባይ ተኩነ ዝፍለጥ ጉዳይ'ዩ እብል።

ካብ'ዙይ ኹሉ ትረካታትን ምሕዘታትን ንክንደይ እኳ ቢልኻ ክትእርምን ክትነቕፍን ግና-ሲ አብ ናይ ሎሚ ዘዕባይ ንጉዳይ ወልቃይት ዘተኩረ ብምግባር ክግድቦን ሕፃናት ክፍትን'ዩ።

አቶ ግርማይ በርሀ ዝተብሃለ ዉልቀሰብ አብ መዳይ ዓውደ ታሪኽ አብ ሕሉፍ ታሪኹ ኸአ አብ መዳይ ሥነ-ጥበብ ብዕቱብ ብምንጣፍ ዝልለይ ወክፍ'ዩ።አብ ዳሕራይ ዘመን ድማ ታሪኽ ተኩር ፅሑፋትን አሳእልን ናብ ሓፋሽ ከም ዝዝርግሑ ተኸታተልቱ ዝፈልጥዎ'ዩ።

መምህር ግርማይ ድማ አብ ገለ ታሪኽት አድሂቦም አብ ዘልዕልሉ አጋጣሚታት፡አብ ለሰ ወግዕታቶም ሕልፍ-ሕልፍ ቢሎም ይጠቕስዎ'ዮም፡አብ መፅሓፎም ተኹነ ዝተጠቐምሎም አሳእል ከም ዘሎዉ ዮውስኡ እዮም።

አነ'ውን መምህር ግርማይ ገብረፃድቕ ብዛዕባ አቶ ግርማይ በርሀ አድሂቦም ብዘውግዑኒ፡አብ ዝማእማአኒ እናሓለፍኩ፡ንዝልጥፎ ፅሑፋትን አሃእልን ክኸታተል እፍትን'ዩ።ነዛ ብዛዕባ ወልቃይት አድሂቡ ዝፀሓፋን ንመራኸቢ ብዙሓን ክልል አምላራን ግብረ-መልሲ ዝሃበለን ኸአ አቐዲመ አንቢቢያ እኳ ተነበርኩ።መምህር ግርማይ ገብረፃድቕ ደዊሎም “እዛ ግርማይ በርሀ ለጢፍዋ ዘሎ ግርምቲ ዝኩነት ታሪኽዊ መሰረት ዘሎዎ ፅሕፍቲ ረኺብኪያ ዲኻ።” በሉኒ።

አነ ደማይ አንቢቢያ ምንባረይ መለስክሎም።ንሶም ”በል ፅቡቕ ጠመተ ገይርኻ ተኸታተሎ ኢኻ! እዙይታት ኢኻ አተኩሮ ክትገብረሉ ዘሎኻ ዝመስለኒ!”-ብምባል አባታዊ ዝኩነ ለበዋ ከም ወትሩ መጠውኒ'ዮም።ብታሪኽ ኸአ ዋዘን ፈዛዘን ክህልው ዮብሉን ዝብል እምነት ስለ ዘሎኒ ኸአ፡እንሆ ለበዋ መምህር ግርማይ ከም ለበዋ ደዚደራታ ሓንጎፋይ ቢለ ተቐቢለዮ አሎኹ እብል።

ደዚደራታ ካብ ጥንታዊ ዝኮነ ቋንቋ ላቲን ዝተወረሰ ቃል'ዩ። እዙይ ማለት ድማ ሃረርታ ዝግበር ጉዳይ ወይ ድማ ዝበሃጉ ነገራት ወይ ኸአ ለበዋ ማለት'ዩ። እዚ ብሥነ-ግጥማዊ ሣዋያ ዝቐረበ ወይ መልክዕ ዝሓዘ ለበዋ ኸአ ብሓደ ኣሜሪካዊ ጸሓፊ ማክስ ኤሄርማን ዝተብሃለ፡ ኣብ ዓመተ 1927 ዓ/ም/ፈ በቲ ፀሓፊ እቲይ ዝተጻሕፈ'ዩ።

እዝክር ኣብ ዓመተ 1979 ዓ/ም ቆልዑ ኹይና ኣብ ድንኳን እንዳ ወ/ሮ ዘውዲ-እዛ ፅሕፍቲ ተለጢፋ ነይራ'ያ። ካልእ ሓንቲ ደስ ትብል ድማ “ኣም ረኪቦ ኢልኻ ኣይተፅልል፤ ዓና ፈትዮን ኢልኻ ሓውኻ ኣይተቐልል!” ትብል ተኮነ፡ ንፈለማ እዋን ኣብ መናድቕን ባንኮኒን እታ ድኳን ምስ ኣንባብኹ ፍሉይ ጦብላሕታ ክፈጥረላይ ንድሕሪት ተመሊሽ ትዝ እብላኒ'ዩ።

ቐድሚኡ ኣብ ዝነበረ ዓመታት ብፍላይ ኣብ 1977-78 ኣብ መንደቕ እታ ድኳን ክምንባራ ኣይዝክርን'ዩ። ትዝ እውን ኣይብላንን እዩ።

ኣብ ከተማ መቐለ ወናኒ ዮርዳኖስ ሆቴል ኣባል ሥድራ ዩርዳኖስ ብሉ ዝኮነ ኣቶ ዮሴፍ ኣብራሃ-ወለዱ ወነንቲ እታ ድኳን ምንባሮም እዝክር'ዩ። ብዙሕ ጦብላሕታ እውን ኣሎኒ'ዩ። እቲይ ምንታይ-ሲ ሳሙኤል ኣብራሃ ሓዉ ኣብ እንዳ ሚካኤል (ሰኒታ)፡ ትምህርቲ ምህሮ ኣቡጊዳ ብቐሺ ኣፈወርቐ (በዓል ዓድዋ) ክንመሃር ከሎና፡ መማህርተይ ብምንባሩ፡ ብገዝኣም/ድኳኖም ኣብ ሓደ ብምንባሩ፡ ንሕና እውን ብሓደ ንኸይድ ብምንባርና እዘን ጥቕስታት ተለጢፈን ኣይዝክረንን'ዩ።

ነዙይ ሓሳብ እዙይ ዘምጻእክዎ ነገር ተሃልዩ፡ ኣደይ ዘውዲ ቆልዑ ዝፈትዎ ለባም ኣይ ብምንባረን-ኣብ ታሪኽዊት ዓዲ ዝኹነት ኣኸሱም ትውልዲ ስለ ዘሎዎን (ብዜግነት ኤርትራዊት) ኸአ እመስላኒ-ንሰን፡ ነቶም ልቢ ገይርና ሀ-ሀ ኢልና ንሰምዐን ዚነበርና፡ ከተቴታት ታሪኽ ክነግረና ባህ እብላን ነበረ።

ሓደ መዓልቲ ኣደይ ዘውዲ (ርግእ ኢላን ምዝራብ ዘዘውርትራ) ምስ ማማ ገዛኸን (ጓል ሸረ) ከይነን ብዛዕባ ጀነራል ሓይሎም ኣርኣያ ከውግዓ ነበራ። (ሓዲኣን ዘመድ ምኪነንን፡ ደሓር ልቢ ምስ ገበርኹ ኸአ ሓይሎም ኣርኣያ ተምሃራይ ከሎ ናብ'ዙይ ከበቢ እዙይ ሞቶር ሳይክል ተወጢሑ ይመፅእ ምንባሩ ሰሚዐ ኣሎኹ።) -ማማ ዘውዲ ንዓይ ቆልዓ ኢዩ እንክይበለ፡ ሳሕቲ ድማ ኣዝዮን ሮጓድ ብምንባረን ድኳንን ክሕልወነን ይነግራኒ እሞ ነቲ ጥቕስታት ኣብ ድኳንን ተለጢፋ ዝነበረ ኣተኩረ እናሸዕ ተመሲጦ ከንብቦ ኣስተውዒለን ግዲ፤ ኣበርቲዐን ከንብብን ኣብ መዳይ ትምህርቲ ክነፍዕን ይመክራኒ ነበራ። መንግስተ ሰማይ ዩዋርሰን!

ኣብ'ቲይ ዝገብርኣ ዝነበራ ወግዕታት ደማይ ወልቃይት ማለት መሬት ትግራይ ምኪኑን ዝኮነ ካብ ማእከል ትግራይ ይኹን ካብ ቤንምድርን፤ እንተላይ ካብ ሓማሴን፤ ካብ ሰራዮን ኣከለጉዛይን ወዘተ ከብቲ ሳዕሪ ከብልዑ ወይ ማይ ከስትዩ ይኹን ሰብ ዝቐተለን ዝሸፈተን ሃዲሙ ናብ ወልቃይት ኸይዱ ኣብቲይ ልሙዕ መሬት ወልቃይት- ዝነብርሉ ዓዲ ምንባሩ-ኣብ መጋርያ ወግዐን ከውስኣ ትዝታት ዕድሙ ከተቴነተይ፡ ከም ቀስቲ ኣብ ሕዪይ ኣሎኒ።

ብዛዕባ ማማ ዘውዲ ዓባይ ሰብ ኣድሂቦ ዘሎኒ ብዙሕ ተዘኸሮታተይ ሓደ መዓልቲ ክፅሕፍ ተስፋ እናገብርኹ። ናብ ዋና ቁውም-ነገረይ ከብላኹም እፈቱ። እዙይ “ለበዋ ደዚራታ” ፍቱውን ዝውትሩን ብምንባሩ መስለኒ፡ ወላ'ውን ኣብ ባር ሓረጉ ማማ ሓረጉ፡ ማማ ሓረጉኡ ሃይለ ቐድሚ ምዕራፈን ተኮነ ኣብ መንደቕ ባረን ንሓዲር እዋን ተሰቐላ ምንባሩ ብምዝክር'ዩ።

እዙይ ጥቕስታት እዙይ ብፍላይ ድማ ለበዋ ደዚደራታ፡ ኣብ እንዳ ማማ ዘውዲ ብምንባሩ ዘልዓሎን ምስ ለበዋ መምህር ግርማይ ገብረጊዮቐ ብምትሕሓዝ ዘንቀሎ ዛዕባ ብምኪኑ ክተናኸፎ ምቕሳቦይ እናውሳእኹ፤ ሎሚ'ውን

ተኩን ኣገዳሲ ተራ ኣሎዎ እዙይ ለበዋ ደዚደራታ በሃሊ እዮ። እንተላይ ኣብ'ዙይ እዚ ጊዜ እዙይ ረዚን ለበዋ ከም
ምኳኑ መጠን፡ንዓና'ውን ኣብ ጉዕዞ ሕይወትና ብዙሕ ጠቓሚ ነገራት ኣለዎ'ሞ ነንበቦ ክብል እፈቱ።

እውብዕለት 5 ሚያዝያ 2022 ዓ/ም/ፈ፡ኣቶ ግርማይ በርሀ-ነዙይ ዝስዕብ ፅሑፍ ምስ እዞ ናይ ኣምሓራ
መራኸቢ ብዙሓን ዝዘርግሎዎ ኣተሓሕዞ ዝለጠፉ ሓበሬታ እዞ ጥብቆ ኣጣቢቁ ናብ ኣንበብቲ ኣቕሪብዎ ዝነበረ
ከቕርበልኹም'ዮ።

“ ከወልቃይት ጸገደ 'ጠገዴ' ታሪኽ ባህር በጭልፋ

የኣባታችንን የናይዝጊን ቤተ-መንግሥት ታሪኽ ዘርፈው «ኣያና እግዚእ» ብለው ለመጥራት ቅንጣት ላላፈሩት
ወራዶች።

በኣጼ እያሱ ዘመን የወልቃይት ዓዲ ረመጽ ገዢ (1682-1706) ደገዝማቲ ናይዝጊ እንደነበሩ።
ትግራዋይ ወልቃይት ደገዝማቲ ናይዝጊ በወቅቱ የባምቦምላሽ ገዢ ከነበሩት ደጊያት ማሞ ጋር በግብር ሃይለኛ
ጸብ ፈጥረው ደጊያት ማሞ እንዳቸነፏቸውን እንዳሰሯቸው።

ከጥቂት ዓመታት በኋላ ደጊያት ናይዝጊ ተፈተው በደጊያት... ማሞ የባምቦምላሽ ገዢ ስር ወልቃይት ጸገደን
እንዲገዙ መሾማቸው።

ለእርቅና ደም ማድረቅያ የደጊያት ናይዝጊ ወንድ ልጅ የደጊያት ማሞን ሴት ልጅ በጥንታዊቷ የወልቃይት ቀዩ
ዓዲ ረመጽ እንደተጋቡ።

በደጃች ውቤ ዘመን የወልቃይት ገዥ የነበሩት ታደላ ሃይሉ ዘራቸው ከ ደጊያት ማሞና ደጊያት ናይዝጊ ዘር እንደሚመዘዝ ባዕዳዊያን ተጓዦች በዘገባዎቻቸው ሃገር በቀል ጸሃፊዎች በገድሎቻቸው እንዳሰፈሩት ግልፅ ሆኖ እያለ 'በወልቃይት ቆላው ሰው አልነበረም ጠፍ ነበር ህዝቡ የሚኖረው በደጋው ነበር።

እነዚህም ኗሪዎች ደግሞ ሙሉ ለሙሉ አማሮች ነበሩ የሚሉት ዋሽ የአማራ ልሂቃን በለስ ቀንቷቸው ወልቃይትን ከሐማሴን ወረባሎች ህግደፍ ጋር በማበር ወረው የናይዝጊን የልጅ ልጅ ልጆች በዘር ማጽዳት ወንጀል ጨፍጭፈዋል።

ዓዲ ረመጽን ጨምሮ በደጋውና በ ቆላው የሚገኙ ጥንታዊ 'ደምበ' ቀደምትን ያቀኑ ተጋሩ እንደነበሩ ተክዶ ጥላቻ ብቻ የትግራይ ግዛት ከተከዘ አልፎ አያቅም እያሉ ሲመጸደቁ አሁንም ይሰማሉ።

የፈዲራሊዝምን ስርዓት ያቀናው ኢህአዴግ ወልቃይት ጸገዴን ቃፍታ ሐመራ ወደ ትግራይ እንዲካለል ያስወሰነበት አመክንዮ፣ ወልቃይት የደጊያት ማሞና የደጊያት ናይዝጊ ግዛት ስለነበር ሳይሆን ሕዝብንና ቋንቋን መሰረት አድርጎ ስለሆነ ህዝቡን እስከያዘ ድረስ የጽንፈኞች ክብራት በወንድማማች ህዝቦች መካከል ጦርነት መለከስ የማይችል መስሎን ተዘናጋን። ስሕተቱ አይደገምም። ወልቃይት ፀገደ የትግራይ ግምጃ በቅርብ ትለብሳለች።

የዘር ማጽዳት ጨፍጭፋ ሰማእታት ይዘከራሉ። ...ነገ።~”

ክቡራት አንበብቲ፡እዛ ስልእሊ ካርታ ትግራይ አብ መበል 19 ክፍለዘመን አብ ፅሑፍ አቶ ግርማይ በርሀ አእትየያ ዘሎኹ፡አብዙይ ሳልስቲ ተዘርጊሐ ዘለን ባዕሎ አቶ ግርማይ አርትዖን ገይሩ ካብ ዝለጠፉ ዝተረኽበን መሰነይታ እቲይ ፅሑፍ ዝገበርኽዎ እያ።

አብ ዝቕፅል ፅሑፈይ ናብ ቋንቋ ትግርኛ ተርጉሙን ክቡር አቶ ብእምነት ገብረአምላኽ ከም መምህር ቋንቋን ሥነ-ፅሑፍን አብ አዲስ አበባ ዩኒቨርሲ ነበርን-ብዛዕባ ወልቃይትን አብ ወልቃይት እንታይ ቋንቋ ይዘውተር ነይሩ ኢሉ ቕድሚ ፍርቂ ዘመን አቢሉ ካብ ዝጸሓፎ መጽሓፍ ቆንጫበ ናበኹም ከብል እያ።

ክቡራት አንበብቲ፡ንሎሚ ከም ለበዋ ደዚደራታ፡ንለበዋ መምህር ግርማይ ገብረፃድቕ ርዒመ፡ እዛ ፅሑፍቲ እዚአ ከም ንእሽትለይ አበርክቶ ናባኹም አቢሊ፣ፕሮፌሰር kjetil Tronvoll፡አብ ጉዳይ እዙይ ሓድሽ ዝተረኽበ ካርታ ወልቃይት አድሂቡ፡አብ ገጻት ማሕበራዊ መራኽቢታቱ ካብ ዝለጠፎ ናባኹም ብምባል እያ።

ከም'ታ ለበዋ ፕሮፌሰር ከጂትል ትሮንቮል ድማ ከየማዘባዕኩን ከይጠዋወኹን ናብ አንበብቲ ከቕርብ ከም ዝክእል ፍቓድ ስለ ዝሃበኒ። እንሆ ከም-ዘለዎ ንፅሑፉ ናባኹም ኤቕርቦ አሎኹ።

~"THE HISTORICAL "JUSTIFICATION" FOR CONTINUED CIVIL WAR IN ETHIOPIA

The struggle over defining which moment in history should be the starting point to address, understand, and solve contemporary conflicts, is often obfuscating conflict resolution, as the case of the status of [#Welkeit](#) in [#Tigray](#), [#Ethiopia](#) illustrates.

Tigray and Amhara politicians and activists have both claimed historical control over currently defined [#WestTigray](#) (often termed Welkeit). The Ethiopian constitution of 1995 defines the regional states in Ethiopia, as they were delineated during the transitional period. Welkeit / West Tigray then became part of Tigray, a position disputed by Amhara political leadership today.

Amhara activists and other pan-Ethiopian nationalists reject the legitimacy of the current Ethiopian constitution, as its main drafter was [#TPLF](#). They argue that Welkeit / West-Tigray used to be part of Gondar province before the [#EPRDF](#) government reconfigured the country into a federal system and designed the new regional states.

So, the current crux of the matter is how far back in time one should go to prove «historical belonging» or autochthony (i.e. «ownership»)? Tigray and Amhara activists have made references to old maps, census data, & historical place names, in defending their right to rule this part of Ethiopia.

Now, a Dutch research team headed by prof. Jan Nyssen has discovered a German made map from 1849 clearly stating that Welkeit was part of Tigray region in what was termed "Habesh" i.e. Ethiopia. Amhara region is also clearly delineated.

(See <https://zenodo.org/record/6480926#.YmZti9pByUk>)

One should obviously be careful in interpreting such ancient maps on its face value, there may be many misinterpretations and misrepresentations included in reproducing local

identities and belonging by European explorers traversing Africa in the 17th century. However, it gives an indication on how the terrain was delineated into politico-administrative entities at the time.

Now the question is whether Amhara activists will manage to find an even older map stating the opposite, that Welkeit is theirs and not Tigrayan.

We should also keep in mind that similar "disputed" territories are found across the country between the various regional states. Particularly worrying is the territorial disputes between Amhara and [#Oromo](#) - a conflict dynamic which is escalating over the recent weeks.

Ethiopia is the oldest polity in Africa south of Sahara, its political history stretching back millennia. It will thus be a never-ending conflict to use selective historical items to justify contemporary wars and atrocities.

A negotiated settlement to the numbers of [#civilwars](#) fought in Ethiopia seems at this time hard to find; but for starters to re-draw politico-administrative entities with force and ethnic cleansing is surely not an optimal strategy to achieve sustainable [#peace](#). " ~

በሉ ወደላንኹም-አይተስተዋሕድዎ ኢኹም ብምባል ክፍለየኹም።